

Prioriteti u borbi protiv korupcije u Srbiji 2016-2020 i glavni zadaci za 2019.

Polazeći od uverenja da je sprečavanje korupcije stvar od nesumnjivog javnog interesa, da borba protiv korupcije podrazumeva **sprovođenje aktivnosti** čiji odabir u manjem delu zavisi od ideoloških uverenja, a više od spremnosti da se primene **široko prihvaćena načela i mehanizmi koji su dokazani u praksi**, uvažavajući razlike koje među političkim akterima postoje po drugim pitanjima, preuzete međunarodne obaveze i donete strateške akte, značaj koji se borbi protiv korupcije daje u vezi sa EU integracijama, ocene relevantnih međunarodnih i domaćih organizacija, građana i privrednika o postojećem stanju, Transparentnost – Srbija (domaća nevladina organizacija i članica globalne antikoruptionske mreže Transparency International), poziva Vladu i Narodnu skupštinu da uvrste u svoj program delovanja sledeće tačke, a sve aktivne političke grupacije da prihvate izložene prioritete kao svoje ili da iznesu razloge zbog kojih im se protive:

1. **Čuvanje jedinstva pravnog poretka i pravna sigurnost:** ne bi se smelo dogoditi da Vlada predloži, da Skupština usvoji ili da Predsednik Republike proglasi ni jedan zakon ukoliko su argumentovano upozoreni da je taj akt **suprotan Ustavu**; iz istog razloga ne bi se smelo dogoditi da bude predložen, usvojen ili proglašen ni jedan zakon **koji unosi pometnju u pravi poredak** time što će biti u suprotnosti sa ranije donetim zakonima ili tako što će se donositi opšti pravni akt za jednokratnu potrebu; Vlada ne bi smela da donese nijednu uredbu koja će biti suprotna zakonu, niti da kroz svoje zaključke uređuje materiju koja se može uređivati jedino zakonom, a pogotovo ne kroz one zaključke koji se ne objavljuju u „Službenom glasniku“. Državni funkcioneri **ne smeju ostavljati nedoumice o pravnoj prirodi poslova** koje preduzima država i o tome da li su sporazumi i ugovori već zaključeni i koje je obaveze Srbija preduzela, naročito kad je reč o aranžmanima sa potencijalnim investitorima ili o izgradnji infrastrukturnih objekata.
2. **Veća javnost i participativnost procesa donošenja odluka:**
 - a. nikada se ne bi smelo dogoditi da Vlada predloži zakon ili akt javne politike koji nije prošao **javnu raspravu**; pred javnu raspravu treba objaviti analize efekata, za nju mora biti ostavljeno dovoljno vremena, sve konkretne sugestije moraju biti **razmotrene**, a ministarstvo koje priprema akt mora **da obrazloži zbog čega su predlozi prihvaćeni ili odbijeni**. Da bi se ovaj cilj postigao, trebalo bi dopuniti Poslovnik Vlade, utvrditi obavezu sprovođenja javne rasprave kada zakon ne predlaže Vlada, ali i propisati zakonski mehanizam zaštite prava građana za slučaj da državni organi onemogućavaju javnu raspravu.
 - b. U Skupštini treba prekinuti lošu praksu, koja narušava Ustavom utvrđena prava građana, **da se predlozi zakona koji su upućeni kao narodna inicijativa ili od strane opozicionih poslanika** uopšte ne razmatraju - treba utvrditi rok u

kojem se takvi predlozi moraju staviti na dnevni red. Treba **prekinuti** praksu objedinjavanja skupštinske rasprave o nepovezanim aktima u okviru jedne tačke dnevnog reda i obesmišljavanja zakonodavnog postupka podnošenjem amandmana čiji sadržaj nije normativan.

- c. Skupština treba da kroz **javna slušanja** razmotri efekte dosadašnje primene antikorupcijskih zakona i potrebu za donošenjem novih. Prilikom razmatranja nacрта/predloga zakona Vlada i Narodna skupština treba da brižljivo razmotre korupcione rizike koje je uočila Agencija za borbu protiv korupcije, kao i problematične odredbe na koje ukazuju drugi nezavisni državni organi i da zatraže dodatna objašnjenja od resornog ministarstva o tome kako će rizici biti otklonjeni.
 - d. Potrebno je dopuniti zakonski okvir za **lobiranje** i svaki drugi **pokušaj uticaja na donošenje odluka** bilo da je ono usmereno ka izvršnim organima vlasti (ministri, gradonačelnici) ili na poslanike i odbornike u skupštinama i bilo da se vrši preko posrednika (profesionalne agencije, pravni zastupnici, savetnici funkcionera, bivši javni službenici itd.) ili da ga sprovode neposredno zainteresovana lica. Zakon čija primena počinje 2019. ne pruža garancije da će podaci o lobiranju biti javni, ograničava se na lobiranje u vezi sa opštim pravnim aktima (ali ne i pojedinačnim odlukama) i ne sadrži pravila u vezi sa neformalnim kontaktima.
 - e. **Zapisnici i diskusije sa sednica Vlade** treba da **postanu po pravilu javni**; uz odluke o imenovanjima, razrešenjima, postavljenjima i predlaganju kadrovskih rešenja koja vrši Vlada treba objavljivati i **obrazloženje**; slično tome, Vlada treba da objavi **obrazloženje predloga** podzakonskih akata koje donosi (uredbe) i predloga zaključaka na osnovu kojih usvaja smernice, izveštaje, planove i slično;
 - f. na veb-sajtu Skupštine treba objavljivati sve upućene amandmane i razloge zbog kojih predlagač (najčešće Vlada) i skupštinski odbori prihvataju ili odbijaju amandmane;
 - g. treba zakonski urediti proces vođenja pregovora i javnost informacija **u vezi sa zaključivanjem međudržavnih sporazuma i kreditnih aranžmana**, tako da narodni poslanici i javnost mogu da sagledaju **da li su potencijalne koristi veće od štete koja nastaje zbog neprimenjivanja propisa o javnim nabavkama i javno-privatnom partnerstvu**.
 - h. Organi državne uprave treba da **učine javnim podatke o svojim nadzornim aktivnostima**, tako što bi bilo vidljivo u kojoj meri su ostvareni planovi kontrole. Još važnije, iz objavljenih podataka bi trebalo da bude vidljivo da li su inspeksijske provere vršene u jednakoj meri prema svim obveznicima
3. **Oprez pri regulatornim i finansijskim intervencijama:** Svaka regulatorna ili finansijska intervencija države, naročito kada utiče na privredu, stvara povećanu opasnost od nastanka korupcije. Zbog toga treba težiti da se ovakve intervencije čine samo kada su neophodne i uz primenu mera za zaštitu od korupcije, to jest, samo kada su unapred postavljeni jasni i relevantni kriterijumi za dodelu sredstava, kada su sve bitne odluke i dokumenti o nadzoru objavljeni i kada je obezbeđen nadzor nad postupanjem organa vlasti koji dodeljuju državnu pomoć i nadzor nad ispunjavanjem obaveza primalaca takve pomoći. Takođe bi trebalo nastaviti reformu propisa radi otklanjanja procedura koje bez opravdanog razloga opterećuju rad privrede i

- građana, što šireg korišćenja mogućnosti koje pružaju sredstva elektronske komunikacije, otvaranje i povezivanje baza podataka. Treba prekinuti praksu privilegovanja privrednih subjekata kroz opraštanje ili preuzimanje dugovanja i **objaviti jasnu računicu eventualnih koristi od finansijskih podsticaja kroz državnu pomoć naspram** troškova koji usled toga nastaju za budžet i za deo privrede koji ne prima subvencije.
4. **Strateški pristup u borbi protiv korupcije:** Skupština treba da što pre donese novu Nacionalnu antikorupcijsku strategiju, i da utvrdi razloge za neispunjenje ciljeva Strategije koja je važila u periodu 2013-2018. Skupština treba redovno da prati sprovođenje Akcionog plana za Poglavlje 23 pregovora sa EU, i drugih strateških akata Skupštine i Vlade (u vezi sa reformom pravosuđa, javne uprave, javnih nabavki, finansijskih istraga, finansijskih kontrola itd.) na osnovu izveštaja Agencije za borbu protiv korupcije i drugih nadležnih organa. Skupština treba da pokrene postupak za dopunu Strategije i Akcionog plana tamo gde ovi dokumenti nisu potpuni, gde su aktivnosti formulisane nedovoljno ambiciozno ili nedovoljno precizno, gde nije došlo do suštinskog napretka i pored toga što su mere realizovane i da pozove na **odgovornost rukovodioca organa koji nisu ispunili zadatke**. Akcione planove iz oblasti evropskih integracija treba koristiti kao podsticaj za ubrzanje reformi, a ne kao opravdanje za odlaganje ili nerešavanje problema koji su prepoznati u Srbiji a koje EU nije istakla kao prioritet. Vlada treba da redovno razmatra izveštaje o sprovođenju akcionih planova i da na prvoj narednoj sednici utvrdi mere za rešavanje uočenih problema.
 5. **Reforma javnog sektora** treba da obuhvati, između ostalog i sledeće mere: donošenje Zakona o ministarstvima u kojem je podela nadležnosti isključivo u funkciji efikasnosti rada, a ne zadovoljenja potreba stranaka koje daju podršku Vladi; smanjenje **broja članova Vlade**; smanjenje ukupnog broja zaposlenih u javnom sektoru, koji je u velikoj meri posledica partijskog zapošljavanja, na broj koji je uporediv sa evropskim državama slične veličine ali i mogućnostima budžetskog finansiranja, pri čemu treba voditi računa o tome da ne budu ugrožene prioritetne aktivnosti javne uprave, javnih službi i javnih preduzeća; prestanak prakse **povećavanja javnog sektora** nepotrebnim izmeštanjem poslova državne uprave u javne agencije i organizacione oblike sa nejasnim pravnim statusom; sprovođenje **analiza potreba** u celoj javnoj upravi i **objavlivanje nalaza**; preispitivanje aktuelnih sistematizacija radnih mesta i njihovo **usklađivanje sa stvarnim potrebama** organa za ispunjenje zakonskih zadataka a ne sa zatečenim stanjem; uvođenje **jasnih i objektivnih kriterijuma** za zapošljavanje i napredovanje, kao i ispitivanje stručnosti trenutno zaposlenih za poslove koje obavljaju; uvođenje mera za rešavanje sukoba interesa u javnim preduzećima i kontrola sprovođenja takvih mera u ostatku javnog sektora, gde su one propisane; postavljanje rukovodstva javnih preduzeća i javnih službi **na osnovu sprovedenih konkursa** i kvaliteta predloženog programa rada; redovno razmatranje programa poslovanja javnih preduzeća i izveštaja o njihovoj realizaciji i dosledno sprovođenje zakonskih normi o odgovornosti direktora za neizvršenje programa i neobjavlivanje ovih dokumenata; jačanje organa koji vrše nadzor unutar izvršne vlasti, a naročito **budžetske inspekcije**.
 6. **Puno poštovanje i jačanje položaja nezavisnih državnih organa u borbi protiv korupcije:** Skupštine treba da temeljno razmotri godišnje izveštaje o radu Državne revizorske institucije, Zaštitnika građana, Agencije za borbu protiv korupcije,

Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti i Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki, za 2014, 2015, 2016, 2017, a uskoro i za 2018, godinu, da obaveže Vladu da reši probleme na koje se u tim izveštajima ukazuje (npr. nepostupanje po obavezujućim rešenjima, nedovoljna ovlašćenja, neusaglašenost zakona). Između ostalog, to podrazumeva izmenu Zakona o slobodnom pristupu informacijama, ali takvu da ni jedno postojeće pravo građana ne bude umanjeno; izmenu Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije i Zakon o finansiranju političkih aktivnosti, radi rešavanja problema koji su utvrđeni još 2013; dopunu Krivičnog zakonika krivičnim delima koja su sada u posebnim zakonima (suprotno dobroj praksi), te uvođenjem krivičnog gonjenja za lica koja ometaju prikupljanje dokaza u postupcima koje vode nezavisni organi. Propuštanje Skupštine da proveri poštovanje svojih zaključaka iz 2014, da donese zaključke povodom izveštaja nezavisnih organa u potonjim godinama, da pozove na odgovornost članove Vlade koji nisu poštovali obavezujuća rešenja nezavisnih organa, neutemeljeni napadi poslanika većine na čelnike ovih institucija koji su imali kritičan odnos prema vlastima, kašnjenja i sporne odluke o izboru negativno su se odrazili na ostvarivanje nadležnosti nezavisnih organa i nadzorne uloge Narodne skupštine.

7. Primena postojećih pravila i njihova dopuna tamo gde je potrebno, kako bi se obezbedio: potpuni **prekid prakse kupovine medijskog uticaja ili rasipanja javnih sredstava** kroz trošenje novca na promotivne akcije javnih preduzeća, ministarstava, pokrajinskih i lokalnih organa vlasti, kao i kroz javne nabavke usluga informisanja čija je prevashodna svrha politička promocija; transparentno **utvrđivanje javnog interesa** koji treba da se ostvari kroz finansiranje medijskih sadržaja i **raspodela sredstava** za tu namenu; obezbeđivanje **javnosti medijskog vlasništva i drugih podataka koji mogu ukazivati na uticaj** na uređivačku politiku (npr. podaci o najvećim oglašivačima). Donošenje **sveobuhvatnih i doslednih pravila o državnom i političkom oglašavanju**, kroz izmene Zakona o javnim nabavkama, Zakona o oglašavanju, medijskih i izbornih propisa.
8. Obezbeđivanje pune primene i unapređenje **Zakona o javnim nabavkama** radi smanjenja korupcije u sve tri faze (planiranje – sprovođenje postupka – izvršenje ugovora), kao i primene pravila ZJN na javno–privatna partnerstva, kroz jačanje kapaciteta organa koji vrše nadzor, veću javnost svih podataka o trošenju budžeta, korišćenje elektronskih javnih nabavki, otklanjanje nepotrebnih uslova i drugih činilaca koji neopravdano umanjuju konkurenciju, unapređenje sistema zaštite prava, funkcionisanje sistema za prekršajno kažnjavanje, poništavanje i oglašavanje ništavim nezakonitih ugovora o javnim nabavkama i prekid prakse da se najveći infrastrukturni projekti sprovedu bez primene ovog zakona.
9. **Dovršetak reforme pravosuđa:** Neophodno je unaprediti praksu objavljivanja podataka o tome **na koji način su primenjeni kriterijumi** za izbor i vrednovanje rada sudija i tužilaca u svakom konkretnom slučaju. U rad pravosudnih organa Vlada, Skupština i političari ne treba da se mešaju ni tako što će sprečavati krivično gonjenje, ni tako što će tražiti da se neko krivično goni, a pogotovo ne saopštavanjem podataka o hapšenjima i krivičnim postupcima ili plasiranjem takvih podataka u odabrane medije. Treba obezbediti odgovornost sudija i javnih tužilaca za rad, kao i odgovornost članova VSS i DVT, u vezi sa čime je potrebna i izmena propisa. Treba obezbediti da broj javnih tužilaca i sudija koji se bave slučajevima teške korupcije bude primeren razmerama ovog oblika kriminala. Bez čekanja najavljenih ustavnih

reformi koje će isključiti ministra pravde i predsednika skupštinskog odbora za pravosuđe iz sastava VSS i DVT, politički funkcioneri treba da se odreknu učešća u radu ovog tela ili učešća u glasanju. Slično tome, Vlada i Skupština mogu da u praksi u potpunosti poštuju predloge VSS i DVT, čak i kada ih aktuelna ustavna norma ovlašćuje na drugačije postupanje.

10. **Veći broj prijavljenih i ispitanih slučajeva korupcije:** Budući da je glavni problem borbe protiv korupcije u Srbiji to što samo mali deo ovih krivičnih dela bude uopšte prijavljen, potrebno je preduzeti mere da se to stanje izmeni. **Zakon o zaštiti uzbunjivača**, koji je donet iz tog razloga, nije doneo značajne promene, sudeći po statistikama prijavljene korupcije. Norme ovog zakona bi trebalo poboljšati, naročito u delu koji se odnosi na postupanje organa vlasti sa kojima su uzbunjivači podelili svoja saznanja o korupciji i drugim problemima. Radi ostvarivanja tog cilja takođe je potrebno umesto fakultativnog oslobađanja od kazne, propisati obavezno **oslobađanje od krivične odgovornosti** davaoca mita koji na drugačiji način nije mogao da ostvari svoja prava u razumnom roku i koji slučaj prijavi. Druga neophodna mera jeste znatno **aktivniji pristup** u ispitivanju korupcije od strane policije, tužilaštva i drugih organa. Javni tužioci treba da ispitaju da li je postojala korupcija i pre nego što dobiju krivičnu prijavu – čitanjem javno dostupnih medijskih objava, proučavanjem objavljenih izveštaja državnih organa (npr. izveštaji DRI), na osnovu dostavljenih informacija o slučaju sumnje na korupciju (npr. od Agencije za borbu protiv korupcije i Vladinog Saveta za borbu protiv korupcije) ali i na osnovu već utvrđenih obrazaca ponašanja (npr. na osnovu podataka o zloupotrebama sa građevinskim zemljištem ili javnim nabavkama u jednom gradu ispitati kakva je praksa u drugom gradu koji primenjuje iste propise). Treći set mera obuhvata **dopunu krivičnog zakonodavstva** radi efikasnijeg otkrivanja korupcije (npr. uvođenje „nezakonitog bogaćenja“ iz člana 20 Konvencije UN protiv korupcije), **korišćenje mehanizama za unakrsnu proveru imovine i prihoda** od strane Poreske uprave (ili zamenu tih mehanizama davno najavljenim „Zakonom o ispitivanju porekla imovine“), preciziranje ovlašćenja i obaveza Agencije za borbu protiv korupcije u **proveri tačnosti i potpunosti podataka o imovini i приходima javnih funkcionera**, šire korišćenje **posebnih istražnih tehnika** i finansijskih istraga u otkrivanju korupcije, u skladu sa zakonom, pri čemu naročitu pažnju treba obratiti na pripremu sprovođenja novih zakonskih rešenja (od 1. marta 2018).
11. **Jasni i sveobuhvatni planovi rada, izveštaji o radu i njihovo razmatranje:** Vlada podnosi godišnje izveštaje o svom radu, ali oni nisu u potpunosti uporedivi sa planovima rada. Skupština bi trebalo da razmatra ove izveštaje, kao i izveštaje o završnom računu budžeta, što do sada nije bio slučaj. Pri razmatranju ovog izveštaja potrebno je utvrditi da li su ostvareni i nefinansijski indikatori iz programskog budžeta. Resorna ministarstva i Vlada treba da brižljivo razmatraju planove rada i izveštaje o radu javnih preduzeća i drugih institucija i da rezultate tog razmatranja učine dostupnim javnosti.
12. **Jasna podela nadležnosti i ovlašćenja državnih organa za borbu protiv korupcije:** U tom smislu je naročito značajno obezbediti da **nema preklapanja nadležnosti** između Vladinog koordinacionog tela i Agencije za borbu protiv korupcije (kad je reč o prevenciji korupcije), odnosno policijske Službe za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije i bezbednosnih službi (kada je reč o otkrivanju korupcije).

13. Vlada treba da **redovno razmatra izveštaje i preporuke svog Saveta za borbu protiv korupcije** i da preduzima mere radi rešavanja problema na koje ti izveštaji ukazuju. Kada su izveštaji Saveta objavljeni, Vlada treba da javnosti predoči informacije o tome na koji način je postupila radi rešavanja sistemskih problema (npr. izmene propisa), rešavanja pojedinačnih problema (npr. ubrzanje ili zaustavljanje procedure, smena odgovornih rukovodilaca, inspekcijska kontrola, krivična prijava) ili dalje provere činjenica.
14. **U vezi sa izborima i izbornom kampanjom** Vlada i Skupština treba da daju doprinos poštovanju postojećih pravila i njihovom poboljšanju. Između ostalog, to podrazumeva podršku sprovođenja temeljne kontrole finansijskih izveštaja i sprovođenje zakonskih mera protiv eventualnih prekršilaca. Podsećamo da su za poštovanje propisa u izbornoj kampanji nadležni sledeći organi, od kojih su neki samo delimično ispunili te obaveze tokom prethodnih izbornih ciklusa: Agencija za borbu protiv korupcije (u vezi sa finansiranjem kampanje i postupanjem javnih funkcionera u izbornoj kampanji, uključujući i razdvajanje državne od stranačke funkcije), Regulatorno telo za elektronske medije (u vezi sa narušavanjem ravnopravnosti pri oglašavanju i predstavljanju učesnika izbora u medijima i poštovanjem pravila o načinu, vremenu i mestu političkog predstavljanja), Državna revizorska institucija (u vezi sa korišćenjem javnih resursa tokom kampanje), javno tužilaštvo (u vezi sa zloupotrebom javnih resursa i davanjem mita u vezi sa glasanjem i mogućim krivičnim delima u vezi sa nezakonitim finansiranjem) i Fiskalni savet (u vezi sa predizbornim obećanjima koja mogu imati uticaja na fiskalnu ravnotežu). Sa žaljenjem konstatujemo da još od 2000. nije formiran Nadzorni odbor Narodne skupštine, koji je obavezan na osnovu Zakona o izboru narodnih poslanika, a koji bi mogao da reaguje u situacijama kada ni jedan drugi organ nije nadležan. Takođe smatramo da bi zakonski okvir za izbornu kampanju morao da se dopuni, pre svega kroz ograničavanje promotivnih aktivnosti javnih funkcionera u doba kampanje, kroz postavljanje pravila u vezi sa kampanjama koje treća lica vode u vezi sa izborima, omogućavanje javnosti podataka o finansiranju dok kampanja traje i uvođenje logičnijih pravila za dodelu budžetskih sredstava. Podsećamo da je Srbija dobila preporuke za izmenu i dopunu pravila od ODIHR i od TAIEX eksperta EU, da su već dva puta istekli rokovi za promene zakona iz domaćih strateških akata (kraj 2014. i kraj 2016), ali da problemi nisu rešeni.
15. **Promena Ustava** se trenutno planira u okviru evropskih integracija i radi jačanja nezavisnosti sudstva (izmena sastava Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca), pa i tu su predložena rešenja suprotna postavljenom cilju; treba imati u vidu da je dopuna najvišeg pravnog akta jeste potrebna i radi efikasnije borbe protiv korupcije, između ostalog, radi sužavanja preterano širokog imuniteta od krivičnog gonjenja, uređenja broja i položaja narodnih poslanika, uređenja statusa nezavisnih državnih organa, postavljanja brane za kršenje pravila o raspolaganju javnim finansijama kroz preterano zaduživanje i međunarodne ugovore, boljeg uređenja rešavanja sukoba interesa i davanja čvrstih garancija za javnost rada organa vlasti. Sam postupak izmene Ustava (javna rasprava) i finansiranje kampanje za referendum koji prethodi potvrđivanju ustavnih izmena nije uređen, što takođe treba rešiti pre izjašnjavanja građana.

Pririteti za 2019. godinu - borba protiv korupcije

Transparentnost Srbija (deo Transparency International) smatra da će u 2019. sledeća pitanja biti od najveće važnosti za uspešniju borbu protiv korupcije:

Politička korupcija:

- Zakonsko ograničavanje mogućnosti za vođenje “funkcionerske kampanje”, to jest, prividno redovnih aktivnosti javnih funkcionera koje se preduzimaju radi političke promocije;
- Uspostavljanje nezavisnog nadzora poštovanja zakona u vezi sa izborima i kampanjom, imajući u vidu nedovoljnu aktivnost nadzornih organa i sumnje u političku pristrasnost pri donošenju odluka (Regulatorno telo za elektronske medije, Agencija za borbu protiv korupcije, Republička izborna komisija, javna tužilaštva)
- Uvođenje pravila o finansiranju referendumske kampanje

Antikorupcijski planovi:

- Utvrđivanje razloga za neostvarivanje ciljeva iz Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije 2013-2018 i donošenje nove Strategije koja će sadržati i mere za odgovornost
- Temeljna revizija Akcionog plana za Poglavlje 23 EU integracija (dodavanje novih aktivnosti, precizniji indikatori ispunjenosti), i uspostavljanje efikasnog praćenja sprovođenja

Gonjenje i kažnjavanje korupcije:

- Ispitivanje svih slučajeva sumnji na korupciju u vezi sa kojima su obelodanjeni dokumenti ili iznete direktne optužbe, bez čekanja javnog tužioca da iko podnese krivičnu prijavu, i objavljivanje informacija o ishodu ispitivanja, uključujući i obrazloženje u slučaju da je utvrđeno da nema krivične odgovornosti;
- Obezbeđivanje svih uslova za gonjenje korupcije primenom posebnih istražnih tehnika, za sprovođenje finansijskih istraga uporedo sa krivičnim i za proaktivnost u ispitivanju korupcije;
- Izmene Krivičnog zakonika radi efikasnijeg gonjenja pojedinih oblika korupcije

Prevenција korupcije - javnost rada:

- Vlada Srbije treba da obezbedi izvršenje rešenja Poverenika i da sama počne redovno da postupa po primljenim zahtevima;
- Skupština treba da izabere novog poverenika što pre, na osnovu kriterijuma koje će da postavi i u postupku otvorenom za prijavljivanje stručnih kandidata;
- Pravo na pristup informacijama ne sme biti umanjeno ni jednom izmenom zakona (uključujući i sadašnje predloge koji se odnose na informacije o radu preduzeća u državnom vlasništvu i NBS)

- Organi vlasti treba da objavljuju sve informacije u otvorenom formatu, a državni kontrolni organi treba da ukrštaju podatke iz ovih baza kod određivanje svojih planova rada i sprovođenja nadzora
- Treba uvesti obavezu izrade i objavljivanja obrazloženja za odluke, tamo gde ona trenutno ne postoji (npr. pojedini zaključci Vlade)

Javne finansije:

- Uspostavljanje delotvornog nadzora nad javnim nabavkama
- Obezbeđivanje pune transparentnosti kod javno - privatnih partnerstava
- Prestanak prakse zaključivanja međudržavnih sporazuma na osnovu kojih se može isključiti transparentnost i nadmetanje u vezi sa zaključivanjem ugovora o javnim nabavkama, javno-privatnim partnerstvom i prodajom javne imovine

Transparentnost – Srbija

Beograd, 23.1.2019.